

MOLDOVA BİLGİ NOTU

MAYIS
2022

GÜNCEL VERİLER

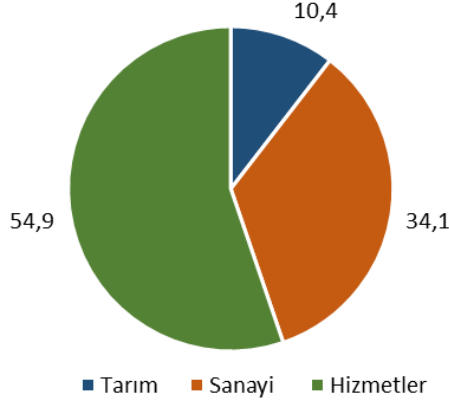
MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER VE TAHMİNLER

GÖSTERGE	DEĞER	2020	2021	2022 (tahmini)
GSYH (cari fiyatlarla)	Milyar USD	11,5	13,6	13,8
Büyüme	%	-8,3	13,9	0,3
Nüfus	Milyon Kişi	2,6	2,5	2,5
Kişi Başı Gelir	USD	4.377	5.284	5.435
Enflasyon	%	3,7	5	21,9
İşsizlik Oranı	%	3,8	3,4	3,5
Cari Denge / GSYH	%	-7,7	-10,5	-13
Bütçe Dengesi / GSYH	%	-5,3	-2,6	-7,2
İhracat	Milyar USD	2,5	3,1	-
İthalat	Milyar USD	5,4	7,1	-

Kaynak: IMF KEG Nisan 2022, Trademap, Moldova İstatistik Ofisi

1. MOLDOVA EKONOMİSİ GENEL GÖRÜNÜMÜ

Sektörlerin GSYH Payları (%)

Kaynak: Moldova İstatistik Kurumu (2021)

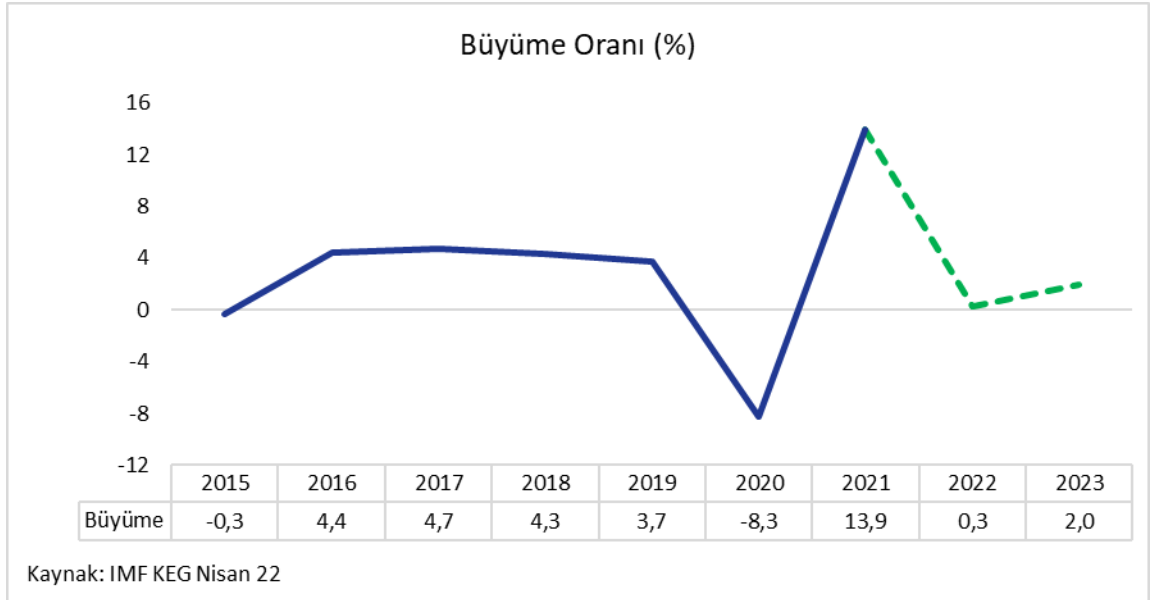
Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından sonra serbest piyasa ekonomisine geçişte sıkıntı yaşanan Moldova'da toplu çiftlikler bölünmüş, imalat sektörünün büyük bir bölümü kaybedilmiştir. Bu durum, verimlilik azalışına ve üretimde düşüşe neden olmuştur. Ülkenin doğal kaynaklar bakımından yetersiz olması bölge ülkeleri ile arasında önemli bir fark oluşturmakta ve kömür, doğal gaz, petrol gibi kaynaklar bakımından büyük oranda Rusya'dan yapılan ithalata bağımlı bir konumda bulunmaktadır.

Moldova'da tarım sektörünün milli gelirdeki payı 2021 verilerine göre %10,4'tür. Ülkenin coğrafi konumu, tarımsal üretime oldukça elverişlidir. Tarım son derece makineleşmiştir ve neredeyse tüm tarım işlemi makineler tarafından yapılmaktadır. Sanayi sektörünün büyük bir kısmı, iç karışıklıklarının yaşandığı Transdinyester bölgesinde yer almaktadır. Bu bölgenin, ülkenin geri kalanından izole alması ve Moldova'nın bölge üzerinde hakimiyeti olmaması nedeniyle bölgedeki üretim potansiyeline ulaşılmamıştır. Bu nedenle, ülkenin imalat sanayisi büyük ölçüde gıda işlemeye odaklanmıştır. Bunun yanında, şeker üretimi, tekstil ve konfeksiyon üretimi gibi sanayi kuruluşları da yer almaktadır. Sektörün GSYH içerisindeki payı son verilere göre %34 civarındadır. Hizmetler sektörü, milli gelirin yaklaşık %55'ini oluşturmaktadır. Perakende sektörü içerisinde en gelişmiş sektör olup son dönemde de bilgi iletişim teknolojileri sektöründe büyüme kaydedilmektedir.

2014 yılında Moldova bankalarından 1 milyar USD kaybolmasının etkisiyle ülke ekonomisi 2015 yılında %0,3 küçülmüştür. Bu tarihten sonra, IMF'in ECF/EEF (Extended Credit Facility / Extended Fund Facility) ile uygulanmaya koyulan reformlar güvenin artmasına yardımcı olarak ekonomide geri dönüşü desteklemiştir. 2016-2019 yıllarında makro-finansal istikrarın yeniden sağlanması, güçlü iç talep ve kamu-özel yatırımların desteğiyle ülke ekonomisi yılda ortalama %4,3 genişlemiştir.

2020 yılında salgın ile birlikte talebin ve emtia fiyatlarının düşmesi buna ek olarak yıl genelinde kuraklık yaşanması ekonomik aktiviteyi yavaşlatarak ülkenin %8,3 daralmasına neden olmuştur. 2021 yılında ise, salgın etkilerinin hafiflemeye başlaması, güçlü kredi ve ücret artışının yanı sıra güçlü havale girişleriyle desteklenen iç talep bu yılda ekonominin %13,9 büyümesini sağlamıştır. IMF ve diğer kuruluşların tahmini üzerinde gerçekleşen bu büyüme son yılların kaydedilen en büyük genişlemesi olmuştur. Ancak, ülkede kalıcı ekonomik gelişmenin önündeki en önemli unsur zayıf altyapı, enerji kaynakları ve ulaşım olanaklarının yeterince gelişmemiş olması olarak devam etmektedir. Bu nedenle IMF 2022 yılında büyüme oranının %0,3'e gerileceğini tahmin etmektedir.

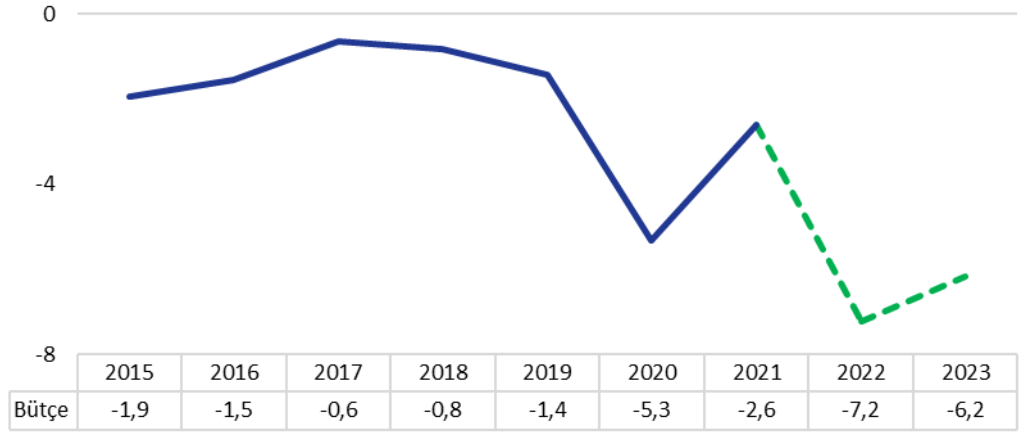

2. BÜTÇE DENGESİ

Kamu borcunun GSYH cinsinden %30 ile %45 arasında olduğu ülkede bütçe açığı 2015 ile 2019 yılları arasında %2'nin altında gerçekleşmiştir. 2017 yılında bütçe açığının %0,6'ya gerilemesinde KDV gelirlerinin yükselmesi etkili olmuştur. 2019 yılında ise gelirler düşük performans gösterirken hem cari hem sermaye harcamalarının eksik olarak uygulanmasından bütçe açığı %1,4 seviyesine yükselmiştir. 2020 yılında salgın kaynaklı harcamalarla GSYH'nin %5,1'ine ilerleyen bütçe açığı, 2021 yılında toparlanma eğilimine girmiş ve açık %2,6'ya gerilemiştir.

Bütçe Dengesi (% GSYH)

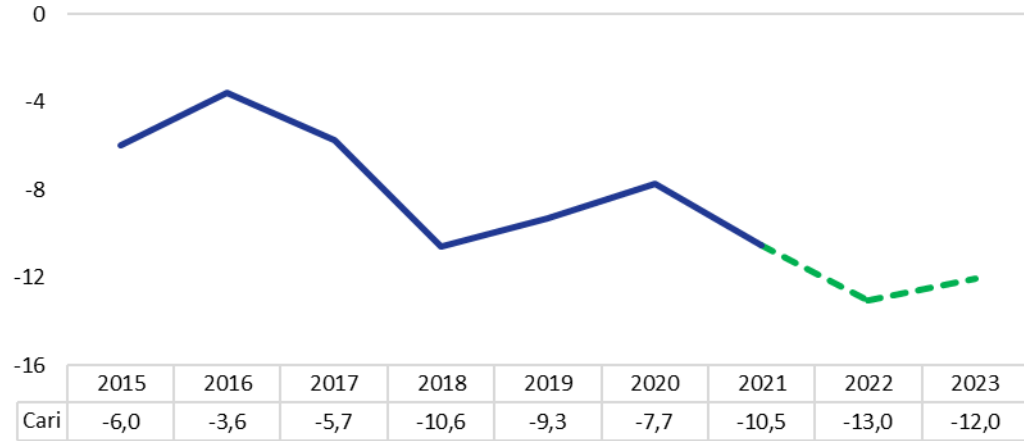
Kaynak: IMF KEG Nisan 22

3. CARİ DENGE

2015 yılında, Rusya ve Ukrayna arasındaki gerginlikler Moldova ihracatı ve transfer gelirlerinin azalmasına neden olurken Moldova leynin değer kaybı nedeniyle aynı dönemde ithalat da gerilemiştir. 2015 yılında GSYH cinsinden %6 cari açık veren ülke 2018-2019 yıllarında dış ticaret açığının artmasıyla sırasıyla %10,6 ve %9,3 açık vermiştir.

2020 yılında dış ticaret açığının nispeten azalması ile işçi dövizleri ve DYY girişinin yaşanması cari açığı GSYH cinsinden %7,7'ye geriletmiştir. 2021 yılında dış ticaret açığının 4 milyar USD seviyesine yükselmesiyle cari açık GSYH'nin %10,5'ine ilerlemiştir.

Cari Denge (% GSYH)

Kaynak: IMF KEG Nisan 22

4. SWOT ANALİZİ (FITCH)

Güçlü Yönleri:

- Moldova'nın nispeten düşük ekonomik kalkınma düzeyi, ülkedeki işgücünün bölgedeki diğer üretim merkezlerine kıyasla yüksek derecede maliyet-rekabet gücü sunduğu anlamına gelmektedir.

Zayıf Yönleri:

- Moldova, işgücünün yaklaşık %50'si birincil sektörlerde ve %30'u kayıt dışı ekonomide istihdam edilerek, kişi başına GSYH açısından Avrupa'nın en yoksul ülkesi olmaya devam etmektedir.
- Ülke ekonomisinin tarıma yüksek bağımlı olması, iklim olaylarının (kuraklık) ekonomiyi olumsuz etkilemesine neden olabilir.
- Yurtdışında yaşayan Moldovalı çalışanların ülkeye getirdiği transferlere bağımlılık yüksektir. Bu durum, iç talebi jeopolitik şoklara karşı savunmasız bırakmaktadır.

Fırsatlar:

- AB ile uyum sürecinde Moldova'nın yatırım potansiyeli değerlendirildiği için ülkelerin olası üyeliği yatırımları artabilir.
- Rusya üzerinden alınan enerji ithalatını çeşitlendirme çabaları, olası politik belirsizliklerde oluşacak riskleri azaltacaktır.
- Artan ücretler güçlü iç talebi destekleyebilir.

Tehditler:

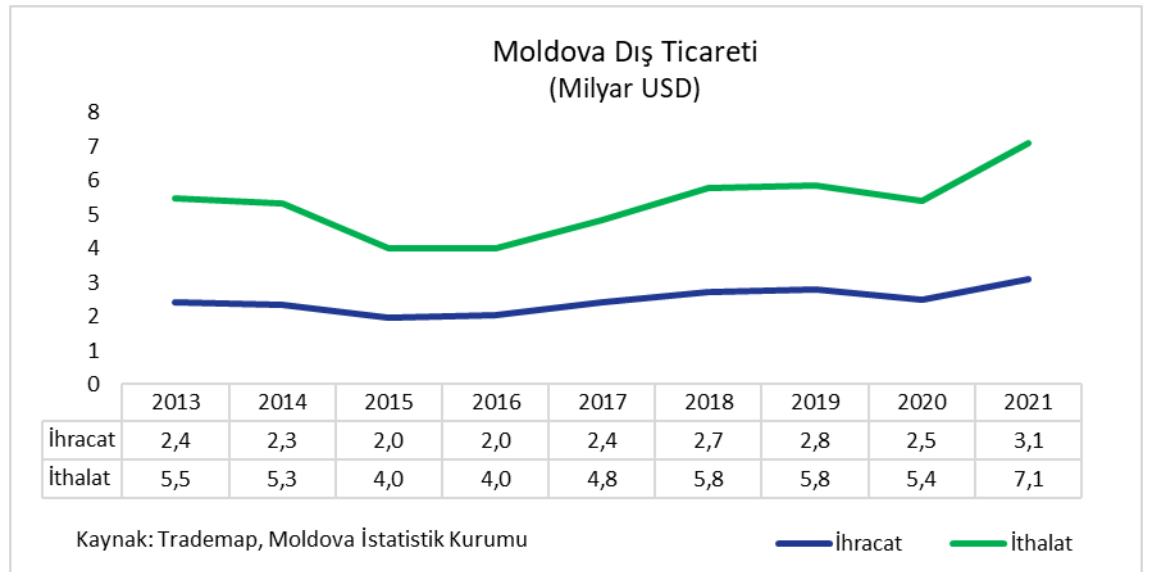
- Korona virüs salgınının ve kuraklığın etkileri ülkenin işgücü piyasasını zorlamaya ve ekonomik toparlanma için aşağı yönlü riskler oluşturmaya devam edecektir.
- Kitlesele göç ve yaşlanan nüfus; uzun vadede artan demografik riskler oluştururken vergi tabanını da daraltacaktır.

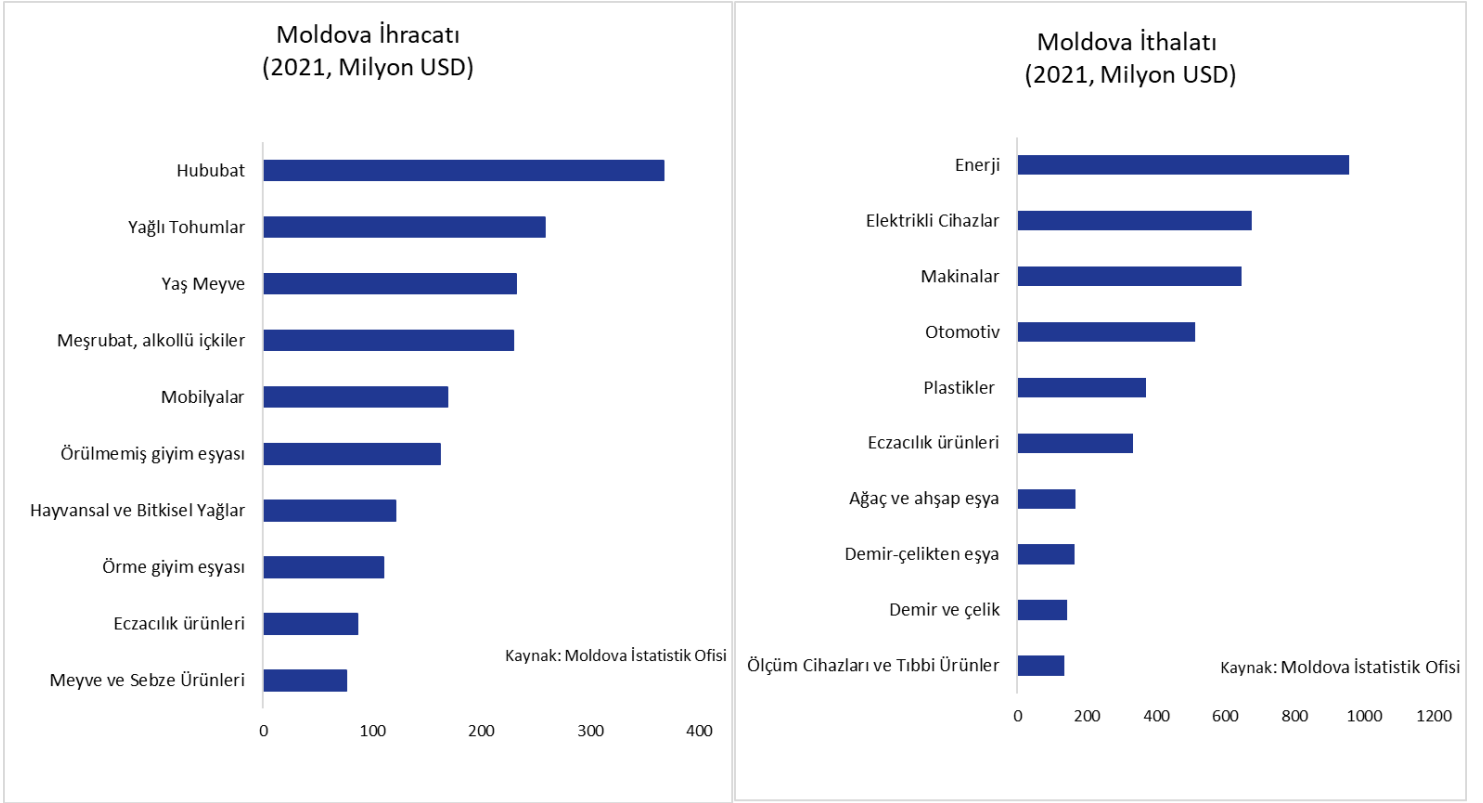

5. DIŞ TİCARETİ

Moldova dış ticareti genellikle açık vermektedir. 2013-2020 yılları arasında benzer seviyelerde dış ticaret gerçekleŐtiren ülke yılda ortalama 2,4 milyar USD ihracat gerçekleŐtirmiŐtir. 2013 yılında 3,1 milyar USD olan dış ticaret aıŐı 2016 yılında 2 milyar USD'ye kadar gerilemiŐ, 2019 yılında tekrar 3,1 milyar USD seviyesine çıkmıŐtır. 2020 yılında ihracat ve ithalat bir önceki yıla göre sırasıyla %10 ve %8 azalarak sırasıyla 2,5 ve 5,4 milyar USD olmuştur. 2021 yılında ise ihracat %24 artarak 3,1 milyar USD'ye ithalat ise %31 artarak 7,1 milyar USD'ye yükselmiştir. Böylece son yılların en yüksek dış ticaret aıŐı (4 milyar USD) verilmiştir.

Moldova'nın ihracatında elektrikli cihazlar tüm ihracatın %17'sini, hububat, yaŐlı tohumlar ve yaŐ meyve ise ihracatın %27'sini oluşturmaktadır. İthalatta ise, enerji, elektrikli cihazlar, makinalar ve otomotiv sektörleri ne çıkmakta olup bahsedilen ürün grupları ithalatın %39'unu oluşturmaktadır.

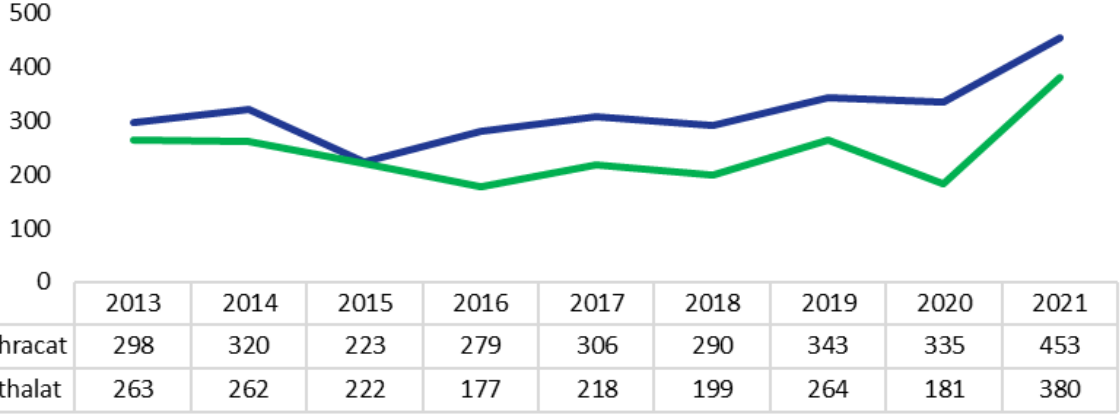

6. TÜRKİYE- MOLDOVA TİCARETİ

Türkiye, Moldova ile dış ticaretinde net ihracatçıdır. 2015 yılında ihracat bir önceki yıla göre %30, ithalat %15 düşerek sırasıyla 223 ve 222 milyon USD'ye gerilemiştir. Net ihracat bu yılda 1 milyon USD'ye kadar gerilese de 2016 yılında ihracatın 279 milyon USD'ye yükselmesi ve ithalatın 177 milyon USD'ye gerilemesiyle 102 milyon USD seviyesine yükselmiştir. 2020 yılında ise ihracatın 335 milyon USD, ithalatın 181 milyon USD olarak gerçekleşmesiyle net ihracat 154 milyon USD'ye yükselmiştir. 2021 yılında, ihracat bir önceki yıla kıyasla %35 yükselerek 453 milyon USD'ye ithalat ise %110 artışla 380 milyon USD'ye yükselmiştir. Böylece, dış ticaret hacmi 833 milyon USD ile rekor seviyeye ulaşmış ve Moldova'ya karşı 73 milyon USD dış ticaret fazlası verilmiştir.

Türkiye'nin Moldova'ya ihracatında makinalar, otomotiv, örme giyim eşyası ve ev tekstili ürünleri öne çıkmaktadır. Bahsedilen sektörler ülkeye olan ihracatın %30'unu oluşturmaktadır. Türkiye'nin ülkeden ithalatında ise, hububat, yağlı tohumlar, demir-çelik ürünleri başlıca sektörler olup ithalatın %81'ini oluşturmaktadır.

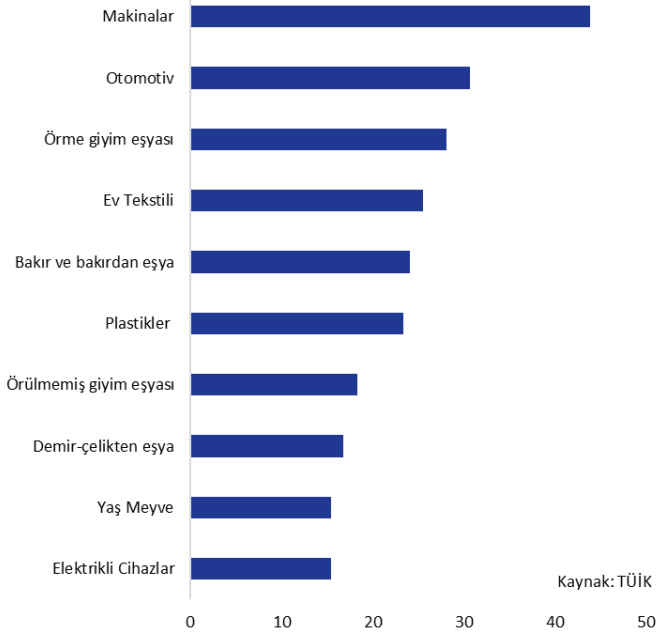
Türkiye Moldova Dış Ticareti (Milyon USD)

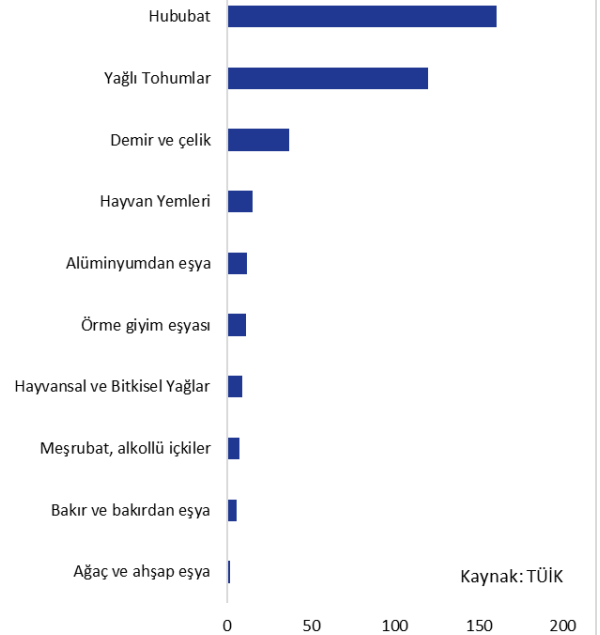
Kaynak: TÜİK

— İhracat — İthalat

Türkiye'nin Moldova'ya İhracatı (ÖTS, Milyon USD, 2021)

Türkiye'nin Moldova'dan İthalatı (ÖTS, Milyon USD, 2021)

DIŞ EKONOMİK İLİŐKİLER KURULU

Huzur Mahallesi, Azerbaycan Caddesi Skyland Sky Office No: 4
B Blok Kat: 21-22 Seyrantepe 34485 Sarıyer/İstanbul

www.deik.org.tr • info@deik.org.tr

[Twitter](#) [Instagram](#) [LinkedIn](#) [YouTube](#) [Facebook](#) /deikiletisim | www.deik.org.tr